

I. DİN HİZMETLERİ SEMPOZYUMU

(3-4 KASIM 2007)

CİLT 2

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: 763
İlmi Eserler: 124

•
I. Din Hizmetleri Sempozyumu

•
Editör: Dr. Mehmet BULUT

•
Grafik-Tasarım: Cevdet DOĞAN

•
Baskı: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Ostim Ömek Sanayi Sitesi 1. Cad. 358. Sk. No: 11 06370 Yenimahalle/ANKARA

•
Kasım 2008, ANKARA

•
2008-06-Y-0003-763
ISBN 978-975-19-4374-3 (tk. No)
978-975-19-4379-8 (2. c)

•
© Diyanet İşleri Başkanlığı

•
İletişim Adresi
Eskişehir Yolu 9. Km. Çankaya/ANKARA
Tel: 0312 295 72 94 – Faks: 0312 284 72 88
diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Cami Merkezli Din Hizmeti Verenlerde Görülen Bazı Eksiklikler ve Bunların Giderilmesine Yönelik Teklifler

Prof. Dr. Ali AKPINAR*

Giriş

Bugün insanımızı yakından ilgilendiren önemli sorunların başında tıp ve din hizmetleri; yani beden ve ruh sağlığı konusunda yetkin olmayan hemen herkesin kendini söz söyleme noktasında görmesi gelmektedir. Sözelimi, bir mecliste böbreğinin taş yaptığını söylemeye görün, orada bulunanların pek çoğundan farklı ilaç ve öneri alabilirsiniz. Belki de en son konuşanın orada bulunuyorsa bir doktor olduğunu görürüz. Bir de orada doktor yoksa reçete önerenlerin sayısı daha da artacaktır. Aynı şekilde dinî bir mesele gündeme getirildiğinde, 'Ben hoca değilim; ama, bu bence şöyle olmalıdır..' gibi cümleleri sıkça duyabiliriz. Pek çok yerde muhtar yahut yaşlı bazı kimselerin cami görevlisi başta olmak üzere cami içerisindekilere hükmettiği de bir gerçektir. Kültürümüzde, "Yarım doktor candan, yarım hoca dinden eder" sözü yaygın olarak kullanıldığı halde insanlar birbirlerini candan ve dinden ettirmeyi sürdürmektedirler.

Bize göre bunun en başta gelen sebebi, her iki alanda da yeterli sayı¹ ve yetkinlikte görevlinin bulunmamasıdır. Sayıları yüz bine yaklaşan din hizmetlilerinin bulundukları yerlerde etkin olamamasıdır. Din hizmetlisi yetiştiren kurumlarımızın halkın ihtiyacını karşılayacak sayı ve düzeyde yetkin eleman yetiştirdiği söylenemez. Bu problemin aşılması için gerekenler yapılmalıdır. Bu konuda her konumdaki herkese büyük so-

* Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹ Din görevlilerimizin sayısını yüz bin, nüfusumuzu da 70 milyon kabul edersek yedi yüz kişiye bir görevlinin düşüğünü söyleyebiliriz. Küçük yaşta olanları da düşündüğümüzde bu sonuç aslında sayı olarak yeterli din görevlisi olduğunu gösterse de bu, yeterli sayıda yetkin elemanın olduğu anlamına gelmez.

rumluluklar düşmektedir.

Din hizmeti alanının çok yönlü olarak cazip hale getirilmesi ile bu alana daha yetkin insanların kazandırılması sağlanacaktır. Ancak ideal anlamda bu hedefe doğru gidilirken, hâlen din hizmeti veren mevcut elemanların sebep oldukları aksaklıkların arka plânında var olan eksikliklerin tespiti ve bunların giderilmesi de kaçınılmazdır. Çeşitli mazeretlere sığınarak sızlanmayı bir kenara bırakarak en verimli, etkili, sağlıklı, sürekli ve kalıcı hizmetler yapabilmek için öncelikle yapılması gerekenlerin tespiti gerekmektedir.

Bugün cami merkezli olarak din hizmeti verenlerin çoğunda ilk bakışta bilgisizlik, yetersizlik, yüzeysellik, bilgiyi içselleştirememe, iyi örnek olamama, temel kaynaklardan yoksun olma, halktan kopuk olma gibi sorunlar göze çarpmaktadır.

Her şeyden önce din hizmeti veren bir kişi olarak misyonumuz, vizyonumuz ve sorumluluklarımız nedir? Bizlerden kim ne bekliyor? Beklentilere yeterli cevap verebiliyor muyuz, veremiyorsak neler yapmalıyız? Özet olarak söylemek gerekirse bu konuda Yüce Yaratıcıya karşı sorumluluklarımız, kendimize karşı sorumluluklarımız ve başkalarına karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Tebliğde bu ve benzeri sorulara cevaplar arayacak, özellikle cami merkezli din hizmetlerinde karşılaşılan sorunların tespiti yapılacak ve bunlar için pratik çözümler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Cami görevlileri yetiştiren kurumların sık sık program değiştirmesinin ve yeniden yapılandırılmaların getirdiği olumlu yanlar yanında; doğurduğu sakıncalar düşünülerek biz burada cami görevlilerini yetiştiren İ.H.L ve İlahiyat fakültelerine düşen sorumluluklardan ziyade, bu kurumların mevcut statüleri göz önün bulundurularak mevcut yüz bine yakın personelin iyileştirilmesine yönelik tespit ve tekliflerde bulunacağız. Zira mevcut statüye göre de yetkin elemanlar yetişebilmekte ve etkin görevler yapabilmektedirler. Mevcut elemanların tekrar bu kurumlara gönderilme imkânı yoksa bunların görevlerine devam ederken eğitilmesi, eksikliklerinin giderilmesi söz konusu olacaktır.

Aksaklıkların tespitinde, sonuçları her zaman tartışmalı olan anket usulü çalışmalar yerine, bu hizmetlerin içerisinde bulunan birisi olarak kendi tecrübe ve birikimlerimiz ile hâlen bu görevi sürdürenlerle kesintisiz olarak devam eden birlikteliğimiz etkili olmuştur. Tespitlerimizi Kur'an-Sünnet bütünlüğü içerisinde değerlendirip pratik çözümler önermeye gayret ettik. Zira olaya farklı disiplinlerin kendi bakış açılarıyla ortaya koyacakları tespit ve çözüm yolları problemlerin çözümüne katkı sağlayacaktır.

A. Din Görevlisinin Kimliği

Sözlükte şahsiyet/kimlik, bir ferdin kendine has görünüş, duyuş, düşünüş ve davranışlarının tamamı diye tanımlanmıştır.² Kimlik, kişilerin, grupların veya toplulukla-

² D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 1996, s. 1014.

rın 'kimsiniz, kimlerdensiniz?' sorusuna verdikleri cevaptır. Kişinin, başkalarıyla ilişki sırasında kendini tanımlamasını sağlayan kimlik, aidiyet esasına dayalı bir kavramdır. Kişilik, kişinin dışardan görülen halidir. Kimlik ise, insanın kendisini nasıl algılayıp kiminle özdeşleştirdiğine göre anlam kazanan bir olgu ve değerdir. Aynı şekilde imaj, varlığın dışardan algılanması; kimlik ise, varlığın kendi kendisini tanımlamasıdır. Kısaca kimlik, insanın kimlerden olduğunu ve kimlerden olmadığını özgürce ifade edebilmesidir.³

"Müslümanım elhamdülillah. İbrahim milletindenim, Muhammed ümmetindenim" gibi ifadeler, öteden beri kullanılan ve bizim üst kimliğimizi seslendiren cümlelerdir. İnsanı ve davranışlarını değerlendiren Kur'an âyetleri, *mümin-müslim-müttakî-salîh* gibi kavramlarla yetiştirmek istediği kimlik tipini tanımlarken; *müşrik-kafir-münafık-fasık-facir* gibi kavramlarla insanları uzaklaştırmak istediği kimlik tiplerini de tanımlar. İlk grupta sayılanlar Yüce Allah'ın sevdiği kimselerdir, diğerleri ise sevmedikleri.

İslâm insanı, uyumlu insandır; ama bu, uydum kalabalığa anlayışında bir yaşamayı gerektirmez. Zira İslâm'ın yetiştirmeyi hedeflediği insan, öncelikle hakka, hakikate uyan insandır. Körü körüne kalabalıkların gidişatına ayak uydurma yasaklanmıştır. Nitekim bir âyette şöyle buyrulmuştur: "Yeryüzünde bulunanların çoğunluğuna uyacak olursan, onlar seni Allah yolundan saptırırlar. Onlar zandan başkasına uymazlar ve yalandan başkasını söylemezler."⁴

Bu konuda Peygamberimiz de şöyle buyurur: "Sakın immea olmayın. İmmea olursanız sonunda şöyle demeye başlarsınız: İnsanlar iyi olursa, biz de iyilik yaparız. Onlar, zulmederse, biz de zulmederiz. Ama siz şunu özünüze yerleştiriniz: İnsanlar iyilik yaparsa, siz de iyilik yapın. Onlar kötülük yaparlarsa, siz asla zulmetmeyin."⁵ Hadiste geçen 'immea' kavramı, her önüne gelene, ben de seninleyim diyen; her sese kulak veren, kendisine ait bir görüşü, bir duruşu olmayan, delilsiz, bilgisiz olarak dinini başkasına tabi kılan taklitçi; itikad ve ibadet bir yana ahlâkî konularda bile kör bir taklidin içerisinde olan, kendine özgün görüşü olmayan, karaktersiz, eyyamcı, şahsi-yetsiz kişi, diye tanımlanmıştır.⁶ Yani immea, etkileyen değil etkilenen, yönlendiren değil, yönlendirilen/güdülen, belirleyen değil belirlenen kimsedir. Oysa Kur'an bizden "Vasat ümmet, tanık ümmet"⁷, hayırlı/seçkin ümmet"⁸ olmamızı isterken, bizim belirleyen seçkin bir toplum, denge toplumu, izlenen ve yönlendiren örnek toplum olmamızı hedeflemiştir. Nitekim bir hadislerinde Hz. Peygamber, "Hepiniz yöneticisi-

³ Bozkurt Güvenç, *Türk Kimliği*, Ankara 1994, s. 3, 8; *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, II, 378-380; İ. Lütfi Çakan, *Müslüman Kimliği*, İstanbul 2002, s. 49-51.

⁴ Enam, 6/116.

⁵ Tirmizî, "Birr", 62.

⁶ Mübarekfürî, *Tuhfetü'l-Ahvezî*, VI, 145-146.

⁷ Bk. Bakara, 2/143.

⁸ Bk. Âl-i İmrân, 3/110.

niz ve hepiniz yönettiğinizden sorumlusunuz”⁹ buyurarak her müslümana çok önemli yükümlülükler yükleyerek sürekli onları güdülen kişiler olmamaya yönlendirmiştir.

Bir hadiste de “*Ya öğrenen ol, ya öğreten. Ama sakın immea olma*”¹⁰ denmiştir. Buna göre immea olmamak, bilgilenmekten geçmektedir. Başka bir deyişle, immea olmanın temel sebebi bilgisizlik, eksik yahut yanlış bilgi sahibi olmak, bildiğinin farkında olmamak, bilgiyi eyleme dönüştürmemektir.

Bu genel ve kısa grişten sonra din görevlisinin kimliği üzerinde durabiliriz.

B. Bir Hizmet Adamı Olarak Din Görevlisi

Her meslek bir hizmet alanıdır ve her hizmet alanı önemlidir. Hiçbir meslek bir başka mesleğin yerini tutmaz. Her meslek diğerine muhtaçtır. Ama kendi açımızdan şunu söyleyebiliriz ki, -şayet meslek olarak kabul edersek- din hizmeti verilen imamlık-müezzinlik-vaizlik-Kur’an kursu öğretmenliği-müftülük gibi meslekler, hem hizmet alanları bakımından ve hem de taşıdığı ağır sorumlulukları bakımından diğer hizmet alanlarından daha farklı ve daha önemlidir. Ne var ki su içerisindeki balığın suyun kıymetini tam olarak bilemediği gibi, din görevlileri de kendi alanlarının kıymetini bilmezler, en azından alanın içerisine girmeden tam olarak bildikleri söylene-
mez.

Her şeyden önce din görevlisinin hizmet merkezi olan cami, yetişkinlerin yetişme merkezidir. Kendisi en üst düzeyde bir din görevlisi/gönüllüsü olan ve bu görevi mükemmel bir şekilde ifa eden Hz. Peygamber zamanında İslâm toplumu mescit merkezli olarak yetiştirilmiştir. Bu nedenle din görevlisi, Hz. Peygamber’in yolunu izlediğinin farkında olmalı ve onun bu uğurda izlediği metodu doğru bir şekilde öğrenmeli ve uygulamaya çalışmalıdır.

Öte yandan din hizmetleri alanı çok çeşitli ve geniş muhatap kitlesi olan çok yönlü bir alandır. Din görevlisi yalnızca camii içerisinde yahut müftülük/kurs binasında değil, hemen her yerde görevlidir. Sözelimi bir imam-hatip camii içerisinde görevini yapacağı gibi; cami dışında doğum, askere uğurlama, evlilik, açılış merasimleri, hasta ve ev ziyaretleri, arabuluculuk faaliyetleri gibi pek çok alanda ve farklı atmosferde görevini temsil ile karşı karşıyadır. Tıpkı bir tıpçı gibi, din görevlisinin de görev yeri dışında, tatilde, izinde görevinden sıyrılması mümkün değildir. Bu nedenle başarılı bir görevli, bu alanlar başta olmak üzere karşılaşabileceği ortamlar için hazırlıklı olacak, eline geçen sosyal hayata katılım fırsatlarını en iyi şekilde değerlendirerek hizmetleriyle hem kalbi huzura erecek, hem de görevinde etkin biri olacaktır.

Hiç kimse anadan imam, hatip, vaiz yahut müftü olarak doğmaz. Bunlar sonradan kazanılır. Daha doğru dürüst konuşmasını beceremeyen özürlü bir kekeme, kendi çaba ve gayretleriyle dünyanın sayılı hatiplerinden biri olabiliyorsa; anadan doğma

⁹ Buhârî, “Cuma”, 1, 12...

¹⁰ İbnü’l-Esir, *en-Nihâye*, I, 67.

a'ma biri, üniversite bitirip, bilgisayar ve internet alanında mahir bir uzman olabiliyorsa, belki de kaderin bir cilvesi olarak kendisini din görevlilerinin arasında bulmuş olan bizim donanım ve konumumuzda olan biri ne olmaz ki? Yeter ki isteyelim, hedefleyelim ve gereği gibi çalışalım.

Bugün çoğu insan nazarında¹¹ din görevliliği ekonomik ve sosyal bakımlardan cazip bir alan olmaktan uzaktır. Bu daha çok alanın tanınmamasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle alanı cazip hale getirmeliyiz yahut alanın cazibelerinin farkında olmalıyız. Sızlanmayı bir kenara bırakarak yetkinliğimizi artırarak cazibemizi ve albenimizi öne çıkarmalıyız. Sözelimizi günümüz din görevlisi Arapça'yı ve bir Batı dilini iyi bilmeli ve ilgi duyduğu bir ilahiyat alanında sağlam bir alt yapıya sahip olmalıdır. Yine musikî, hat, bilgisayar gibi alanlardaki eğilimlerini tespit edip yatkın olduğu bir alanda kendisini yetiştirmeli ve ispat etmelidir. Zira müslüman, hayırlı bir işte yorulunca, bir başka hayırlı işte dinlenendir. Bir din görevlisi aday, üniversite sıralarında oturduğu halde, hâlâ 'Benim Arapça temelim yok, İngilizce temelim yok' gibi savunma mekanizmalarına sığınmayı bir kenara bırakmalıdır. Yapılması gereken bir an önce olmayan o temeli atmak ve en kısa zamanda da o temelin üzerine yapılması gereken binayı kurmaktır. Unutulmasın ki, üniversite de dahil eğitim kurumları, bilimsel ipuçları veren yönlendirici kurumlardır. Ötesi üniversiteli bireylere düşmektedir. Bu kutlu alanda hizmete aday olan kişi, vaktinden çok işinin olduğu bilincinde, büyük hedefler için kesintisiz çalışan kimsedir. O, sonu cennet olan bir koşuya çıkmıştır ve cennete girene kadar hayır ve güzelliklere doyumsuzdur. Dolayısıyla öğrenme, bilgileri yenileme ve geliştirme işi, göreve atıldıktan sonra da kesintisiz sürmelidir. İlk emri oku olan ve beşikten mezara kadar ilim öğrenin düsturuna sahip olan bir dinin temsilcisi sürekli öğrenim faaliyetleri içerisinde olmalıdır.

C. Din Görevlisinin Bazı Sorunları ve Çözüm Önerileri

Kişilikli bir din görevlisinin tanımını ve bu alanın önemini ortaya koyduktan sonra, şimdi de günümüz din görevlisinin sorunlarından öne çıkanları ve bunlara getirdiğimiz çözüm önerilerini kısa kısa vermeye çalışalım:

1. Bilgisizlik, yetersizlik, yüzeysellik, bilgiyi içselleştirememe: Eğitim-öğretim kurumlarımızda not/sınıf geçme kaygısıyla yapılan eğitim, eğitilenleri plânsız, sınavdan sınava günübirlik çalışmalara yöneltmekte, bu ise sonuçta bilgisizliğe ve bilgiyi içselleştirmemeye götürmektedir. Oysa bize değer kazandıracak olan ilim ve ilmin etkinleştirilmesidir. Yüce Allah'ın Peygamberimize tavsiye ettiği bir duada "*Rabbim*

¹¹ Tabii burada, insanımızın olaya hangi kriterlerle baktığı da önemlidir. Aslında yetkin ve donanımlı bir din görevlisinin, bizim toplumumuzda gördüğü saygınlığı başka bir hizmet alanında bulunan kimseler göremez. Dolayısıyla olaya sadece parasal açıdan bakmamak gerekir diye düşünüyoruz. Kaldı ki, din görevlisi olarak hac ibadeti başta olmak üzere, yurt içi ve yurt dışında pek çok yerlere gidebilmek, lojman ve benzeri imkânlardan yararlanmak da bu alanın önemli maddi getirilerindendir.

*ilimce beni artır*¹² denmesi oldukça dikkat çekicidir. Demek ki biz ilmimizin artması yanında, elde edeceğimiz bilgiyle değer kazanmayı hedeflemeliyiz. Buna göre gerçeğin ilmi, bizim hem insanlar, hem de Allah katında değerimizi arttıracaktır.

O halde her gün, her saat bizim yeni şeyler öğrenmemize zemin oluşturmalıdır. Plânlı ve düzenli okumalarımızı, yine düzenli alacağımız notlarla kalıcı hâle getirmeliyiz. Duyduğumuz her güzel şeyi sistemli olarak yazmalıyız. Güzel ülkemizin çok değişik yerlerinde hizmet eden, o güzellikleri bizzat yaşayan görevlilerimiz, içerisinde bulundukları yerlerin dinî, tarihî, fizikî özellik ve güzelliklerini tespit edip değerlendirerek çok faydalı eserler meydana getirebilirler. Nitekim bir müftümüz, hizmet ettiği ilçesinde görev yapan müftülerin biyografilerinden bir eser meydana getirmiş; bir müftümüz imamlarını, bulundukları köy yahut mahallenin geçmişte ve bugünkü dinî haritasını çıkartmaya yönlendirmiştir.

Günümüz din görevlilerinin önemli bir kısmı bilgi eksikliğinden, tecrübesizlikten, yetişme ortamından, mesleğin hafife alınmasından, âmirlerin baskısından kaynaklanan güvensizlik sorunu ile karşı karşıyadır. Bunu aşmanın yolu ise bilgi eksikliklerini tamamlamaktan, birikimli kişilerin tecrübelerinden yararlanmaktan, görev sorumluluğu bilinci içerisinde olmaktan, verimli hizmet ve üretkenlikleriyle yöneticilerimize kendimizi kabul ettirmekten geçmektedir.

2. Amelsizlik: İlim adamı, bilgisiyse olduğu kadar eylemiyle de kendini göstermelidir. Peygamberimiz Allah'tan hep faydalı ilim istemiş,¹³ faydasız ilimden O'na sığınmıştır.¹⁴ Kur'an, ilmiyle âmil olmayanları köpek¹⁵ ve eşeğe¹⁶ benzetir. İşlenen her günahın insanın gönlünde, beyinde ve kişiliğinde olumsuz etkileri vardır. Yaşamayan ilim, sönmeye ve yok olmaya mahkûmdur.

Öte yandan olması gerektiği halde olamamak, ideal ben ile yaşayan ben çatışmasına yol açmaktadır. İdealimizde olmamız gerekenin bilgisi var; ama olmadığımız/olmadığımız için bir iç çatışma içerisinde oluyoruz. Bu çatışma ise hizmet alanında başarıyı engellemektedir. O halde sonraya bırakmadan, zaman kötü, şartlar elvermiyor, elimizden bir şey gelmiyor, tek kişi ile bir şey yapılmıyor gibi savunma mekanizmaları geliştirmeden öğrendiklerimizi hayata geçirmeliyiz. Bildiklerimizi biz yaşamazsak, anlattığımız kimseler hiç yaşamayacaktır. Bunun için Kur'an şu uyarıda bulunur: "*Ey iman edenler, yapmadığınız/yapmayacağınız şeyleri niçin söylersiniz?*"¹⁷

Bir de öğrendiklerimizi yaşayarak ve başkalarına taşıyarak kalıcı hâle getirmeliyiz. Zira pratik hayatta kullanılmayan bilgi zayı olur. Hz. Ali, mal/para harcandıkça tükenir, ilim ise harcandıkça artar, demiştir.

¹² Tâhâ, 20/114.

¹³ İbn Abdilberr, *Câmiu Beyânî'l-İlim*, s. 215.

¹⁴ Suyûtî, *Câmiu's-Sağîr*, I, 56.

¹⁵ Bk. Araf, 7/176.

¹⁶ Bk. Cuma, 62/5.

¹⁷ Saff, 61/2.

3. Etkin ve yetkin olamama: Zayıf ve yetersizlik etkin ve yetkin olamamayı beraberinde getirmiştir. Ev, okul, çarşı, kahvehane, düğün, dernek her neresi olursa olsun, bulunduğu yerde gündemi din görevlisi belirleyememektedir.

Cami görevlisi, özellikle cami içerisinde söz sahibi olmalıdır. Cami içerisindeki gidişatı kendisi belirlemelidir. Camiye gelen çocuk, yaşlı, kadın, erkek herkesin uyarılması ve yetiştirilmesinde söz sahibi olmalıdır.

Hizmette etkin ve yetkin olma, her şeyden önce, her bakımdan güçlü ve donanımlı olmayı gerektirmektedir. Bilgi, görgü, davranış, kılık kıyafet, ses seda, diksiyon vb. Bunun için din görevlisi sürekli kendini yenilemeli, bilgi, görgü ve donanımını artırmaya çalışmalıdır. İmam Ebû Yûsuf'a öğütlerinde büyük imam Ebû Hanîfe, kılık kıyafetine dikkat etmesini, bazı insanların ilme baktıklarını, bazılarının ise dış görünüşe önem verdiklerini söyler.¹⁸

Hakla meşgul olmayı batıl işgal eder. Kur'an kendi gerçeklerini "*Ahsenü'l-Hadîs*" (sözün en güzeli), kendi gerçeklerine aykırı olanları ise "*Lehve'l-Hadîs*" (boş ve yararsız sözler) olarak niteler. O halde din görevlisi olarak bizler ahsenü'l-hadisi gündeme taşımazsak, lehve'l-hadîs hayatımızı istilâ edecektir.¹⁹ Kur'an'ın deyişiyle "*Allah'ı anmaktan gafil olana şeytanı musallat ederiz; artık o onun ayrılmaz bir yandaşı olur.*"²⁰ Bundan sonra söylenen hakikatler etkinliğini kaybedecek, bu ise söyleyenleri silik ve ümitsiz bir hale getirecektir.

4. İşimizin/konumuzun önemini kavrayamamak: Eğer din görevliliğini bir meslek olarak göreceksak o her şeyden önce Peygamberlerin mesleğidir. Dünyayı ve âhireti birlikte kazandıran kutlu bir meslektir. Belki bu alanın içerisinde olan çoğumuz bunun farkında değiliz. Gönümüz ve gözümüz başka yerlerde, başka mesleklerde olmaya devam ettikçe, içerisinde bulunduğumuz görevde istenilen başarıya ulaşamayacaktır.

Bugün birçokumuz çeşitli platformlarda kimliğimizi açıklamaktan çekiniyor ve korkuyoruz. Konuşma ve yazmaya başlarken besmele, hamdele, salve çekmekten kaçınıyoruz. Oysa biz ne kadar kendimizi gizlesek yahut başka türlü göstersek de biz ilahiyatçıyız, din görevlisiyiz ve bizim işimiz öncelikle dinle ilgili şeylerdir. Bizler, bulunduğumuz her yerde dinin temsilcisi olarak din konuşuruz/konuşmalıyız. Öyle olmasak bile, bizim söylem ve eylemlerimiz dine mal edilecektir. O halde gizlemeye, saklamaya çalışmak anlamsız ve faydasızdır. Dinimiz Din-i Mübin, kitabımız Kitab-ı Mübin, Peygamberimiz Resûl-i Mübin iken, bizim kendimizi mesleğimizi gizlememiz anlamsızdır.

Bu göreve kaderin kalın çizgilerini çizen Yüce Yaratıcı atamış bizleri. İyi ki atamış. O halde O'na hamd etmeli, hamd ve şükürümüzü ise, nimeti O'nun yolunda kullanarak

¹⁸ Bk. *Müsnedü'l-İmâm Ebî Hanîfe*, Tahkik: Saffetü's-Sekâ, s. eserin sonu.

¹⁹ Bk. Lokman, 31/6; Zümer, 39/23.

²⁰ Zuhurf, 43/36.

filen yapmalıyız. Zira bu konuda Yüce Allah'ın va'di ve tehdidi açıktır: “*Andolsun ki şükrederseniz, artırırım. Nankörlük yaparsanız, doğrusu Benim azabım çetindir.*”²¹ Nimeti artırma her bakımdan olabilir; azap/azaltma/alçaltma da dünya ve âhirette çeşitli şekillerde kendisini gösterebilir. Bu nedenle görev sorumluluğu bilinci içerisinde din görevlisi sürekli kendisini yenileyip geliştirerek en verimli hizmeti sunma gayreti içerisinde olmalıdır. Peygamber mesleğini devam ettirenler olarak, peygamberler gibi sevgi temelli, inanarak, isteyerek ve severek görev yapmalıyız.

İşimizin hakkını vermeliyiz. Camide Kur'an'ı hatmeden görevliler yanında, onun tefsirini defalarca hatmeden, hadis mecmualarını ve temel kaynakları baştan sona okuyan görevlilerin olduğunu unutmamalıyız.²² Namazı bütün yönleri ile tanımalı ve camidekilere tanıtmalıyız. Duaları, kılınış şekli, hikmeti, sûreleri ile namazı doğru olarak anlamalı ve anlatmalıyız. Namaz sonrası okunan aşır ve duaların anlamlarını cemaate vermeyi gelenek haline getirmeliyiz.

Kültürümüzde Kur'an okumaları yanında, onun baştan sona tefsirini okuma geleneği, hadis ve fıkıh eserlerini okuma geleneği vardı. Bugün maalesef bu gelenek devam ettirilmiyor. Meselâ hafızların ve Kur'an okumaların çok yoğun olduğu Erzurum'da Cumhuriyet döneminde müftülük yapmış olan Solakzâde Muhammed Sadık Efendi (1884/1960) dedesinin ve babasının geleneğini devam ettirerek görev yaptığı Lâlâ Paşa Camii kürsüsünde iki kere Kur'an'ın baştan sona tefsir hatmini yapmış biri olarak tarihe geçmiştir.²³

Aynı şekilde hizmet merkezimiz olan cami, bütün aksamı ile (mihrabı, minberi, minaresi, mahfilleri, hat yazıları, lukata-sadaka taşları, tarihi, külliyesi vb.) tanınmalı ve tanıtılmalıdır. Bizim bu gayret ve çabalarımız bu mesleğin saygınlık ve etkinliğini artırarak bize güven kazandıracaktır

5. Köksüzlük/temel kaynaklarımızdan kopukluk: Kişilerin ve toplumların parlak gelecekleri, onların dayandıkları köklü temellerle mümkündür. Bizim kökümüz Kur'an-Sünnet temelli, Hz. Peygamber ve onun seçkin ashâbı/ altın nesil ve İslâm büyükleri, onların seçkin hayatlarıdır. Konuşmalarımızda, yazışmalarımızda bu malzemeyi yoğun olarak kullanmıyoruz. Moda kaynaklar, özentili bir dil, bizim olmayan konuşma ve yazma tarzları bugün çoğumuzu etkilemiş durumdadır.

Günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz her konuyla ilgili bir âyet ve hadis olmalı ezberimizde. Bu anlamda hiç olmazsa yüz âyetlik ve yüz hadislik bir Kur'an ve Sünnet kültürü²⁴ oluşturmamız. Konuşmalarımızın merkezini de Kur'an ve Sünnet tayin etmelidir. Kulaktan duyma bilgi kırıntılarıyla, takvim yapraklarından edinilmiş bilgi-

²¹ İbrahim, 14/7.

²² Örnek için bk. Ek-II.

²³ Selahattin Kıyıcı, “Doğunun Büyük Âlimi Erzurum Müftüsü: Solakzâde Muhammed Sadık Solakbay”, *Yeni Ümit*, Sayı, 75, Ocak-Şubat-Mart 2007.

²⁴ Örnek için bk. Ek-I.

lerle bir yere varılamaz. Kaynaklara inmeliyiz. Muhammed b. Sirin'in şu sözü yolumuzu aydınlatmalıdır: "Bu iş din işidir, dininizi kimden aldığınıza dikkat edin."²⁵ Mutlaka bir tefsir, bir hadis, bir fıkıh, bir İslâm tarihi kaynağını düzenli ve devamlı bir şekilde, not alarak okumalıyız. Yeri ve zamanı geldikçe bu bilgileri, günümüze uyarlayarak kullanabilmeli ve aktarabilmeliyiz.

Mezun olduğumuz okul ve kurumlarla irtibatımızı kesmemeliyiz. Genellikle İmam-Hatip'den, İlahiyat'tan yahut Kur'an kursundan mezun olanlar, yetişmelerine çok önemli katkıları olan bu kurumlara bir daha uğramazlar. Oysa onların hâlâ o kurumlardan alacağı ve onlara vereceği pek çok şey vardır. Bu koordine ile o kurumlarda hizmete devam eden hocaların yeni bilgi ve bulgularından istifade etmeye devam ederken; uygulamanın içerisinde bulunan bizlerin elde ettiği kazanım ve tespitleri o kurumlara aktarma imkânı doğacaktır.

6. Halktan/sosyal hayattan kopukluk: Halkla bütünleşemiyoruz, onları önemsemiyoruz, onlarla sıcak bir diyalog kuramıyoruz, halkla olmayı küçümsüyoruz. Oysa bizim işimiz onlardır. Camiden ve cemaatten kopuk bir hayat sergiliyoruz; oysa Peygamberin ilk yaptırdığı yer camidir. Onun hayatı büyük ölçüde orada geçmiş ve o, camiye çok yönlü olarak kullanmıştır.

Din görevlisi olarak bizim, bir cemaat yahut gruba angaje olmamız, hizmet alanımızı daraltacaktır. Bu yüzden bizler, gruplar üstü olarak her kesim ve gruptan her insana açık olmalıyız. İş, yaşı, konumu ne olursa olsun her insan bizim muhatabımız ve ilgi alanımızdır. Toplumda hiç kimseyi yok sayamaz ve dışlayamayız. Çocuk-genç-ihtiyar, kadın-erkek, şucu-bucu, sosyete, içkici, açık-saçık, beynamaz ve benzeri ayrımları yapamayız. Nitekim peygamberler en kötü, en rezil insanları muhatap olarak almışlar ve onlara doğruları anlatmışlardır. Hz. Nûh, Hz. Lût, Hz. Şuayb gibi. Sonuçlardan biz sorumlu değiliz, biz bize düşeni yapmalıyız. Biz zaferden değil, seferden sorumluyuz. Biz, insanları kendi grubumuza, kendi cemaatimize, kendi partimize değil, İslâm'a çağırmalıyız. Bu konuda Kur'an'ın yönlendirmesi nettir: "*De ki: İşte benim yolum budur: Allah'a basiretle davet ederim. Ben ve bana uyanlar... Allah'ın şanı yücedir, ben ortak koşanlardan değilim.*"²⁶ "*İnsanları Allah'a çağırın, iyi iş yapan ve 'Ben müslümanlardanım' diyenden daha güzel sözlü kim olabilir?*"²⁷

Her din görevlisi, kendisini toplum mühendisi olarak görmeli ve toplumun içerisinde çeşitli sosyal etkinliklerde aktif olarak görev almalıdır. Bunun için de hazırlıklı olmalıdır. Düğün, dernek, cenaze, taziye, açılış vb. toplantılarda gündemi din görevlisi belirlemeli, hiç olmazsa orada bir din görevlisinin de bulunduğu fark edilmelidir. Bunun için, toplantının özelliğine göre okuyabileceğimiz hazır aşırılarımız, âyet ve hadislerden oluşmuş küçük sohbet konularımız olmalıdır. Ama din görevlisi okuduğu

²⁵ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, I, 302.

²⁶ Yûsuf, 12/108.

²⁷ Fussilet, 41/33.

aşırın meâlini yahut kısa açıklamasını verebilmelidir.

Sürekli eleştiren, karşısındakini yok sayan, dışlayan, küçümseyen davranışlardan kaçınmalıyız. Asgari müşterekler bulmalıyız. Nitekim Kur'an'ın Kitap ehline çağrısı: *"Ey Kitap ehli, sizinle bizim aramızdaki ortak kelimeye gelin"*²⁸ olmuştur. Peygamberler, şirk ve günah bataklığında yüzen toplumlara *"Ey kavmim (yâ Kavmi)"* diye seslenmişlerdir. Hz. İbrahim, putçu babasına sürekli *"Babacığım (yâ ebeti)"*²⁹ diye hitap etmiştir. Bu ifadelerde onların o insanları sahiplenmesi, onlara değer vermesi ve hatta onları çağırışı anlamaya teşvik ve tahrik etme gibi incelikler vardır.

Peygamberimiz, muhataplarının İslâm öncesi yaptıkları iyilik ve güzelliklerini hayırla yadettmiştir. Cahiliyye döneminde yaptıkları iyiliklerin durumunu soranlara Peygamberimiz şöyle cevap vermiştir: *"Kim bilir belki de sizin İslâm olmadan önce yaptığınız iyilikler, sizin müslüman olmanızı sağlamıştır./Sen geride bıraktığın hayırlar üzere Müslüman oldun."*³⁰

Yine Peygamberimiz İslâm'dan önceki insanları değerlendirirken şöyle buyurmuştur: *"Onların Cahiliyye döneminde hayırlı olanları, anlayış sahibi olup müslüman oldukları takdirde İslâmî dönemde de hayırlı kimseler olurlar."*³¹

Yine o, İslâm öncesi *'Erdemliler Derneği'* anlamına gelen *Hılfu'l-Fudul* ile ilgili olarak *"ona bugün de çağırılsam, hiç tereddüt etmeden katılırdım"* demiştir. Özetle söylemek gerekirse din hizmetlisi, muhatapları ile iletişim kurmayı, onlarla kaynaşmayı, onları sevmeyi ve kendisini onlara sevdirmeyi iyi bilmelidir. Zira bizim, çevremizde bulunan insanlarla o kadar çok müşterek noktamız var ki! Bunlar asgarî müşterekler değil, azamî müştereklerdir. Müslüman olmamız, müslüman bir millete mensup olmamız, müslüman bir anne-babadan gelmemiz, müslüman isimleri taşımamız gibi müşterekler, bizi kaynaştıracak en temel ve en büyük noktalarlardır.

7. Toplumda iyi bir intiba bırakamamak: Toplumda genel olarak kötü bir din adamı imajı/tiplemesi var. Oysa onlar, Yüce Allah'ın dininin temsilcileri, Allah'ın ehli, Peygamber varisleri, toplum önderleridir. Gönüllü olarak bu hizmeti veren, gönülden konuşan, gönüllere seslenen, gönüllerde taht kuran gönül erleridir. Kara sakal, kara cüppe, kara çarşaf, çatık kaş- asık surat, kaba saba, itici, menfaatçi/paracı, yiyici, elinde değnek olan vb. bir tip. Bunların, Peygamberin güzel örnekliği ile bağdaşmayan şeyler olduğu açıktır. Bunun böyle olmadığını güzel örneklerle ispat etmeye çalışmalıyız. Geçmişte ve şimdi bulunduğumuz toplumda iyi bir imajımız olmalıdır. Peygamberimiz, peygamber olmadan önce de 'Emin/Güvenilir Muhammed'di. İlk inen âyetler

²⁸ Âl-i İmrân, 3/64.

²⁹ Yalnızca Meryem sûresinde (19/42, 43, 44, 45) babasına hitap ederken dört kere bu ifadeyi kullanmıştır.

³⁰ Buhârî, "Edeb", 16, "Zekât", 24, "Buyu", 100, "İtk", 12; Müslim, "İman", 194-196; Ahmed, III, 402, 434.

³¹ Buhârî, "Enbiyâ", 8, 14, 19, "Menâkıb", 1, "Tefsîr", 12/2; Müslim, "Fedâil", 168, 199.

“Doğrusu sen büyük bir ahlâk üzeresin”³² diyerek onun sahip olduğu ahlâkî güzelliği tescil etmektedir. Nitekim o “Ben, peygamberlerin ilki olan bir türedi değilim..”³³, “Ben bundan önce bir ömür boyu aranızda durmuştum..”³⁴ diyerek temiz geçmişine dikkat çekmiştir. Aksi takdirde geçmişte yapılan yanlışlar, dini anlatırken başımıza kakılabilir. Tıpkı Hz. Mûsa’nın başına geldiği gibi. Hz. Mûsa Peygamber olmadan önce, hataen bir adamın ölümüne neden olur. Onun peygamber olarak görevlendirildiğinde, kardeşi Harun’u yanında yardımcı ve destekçi kalmasını Yüce Allah’tan isteme nedenlerinden biri de budur. Yıllar sonra peygamber olarak Firavun’un karşısına çıkınca onun bu yanlışı şöyle yüzüne vurulur: “Biz seni çocukken himayemize alıp büyütmedik mi? Hayatının yıllarını aramızda geçirmedin mi? Sonunda yapacağını yaptın, sen nankörün birisin..”³⁵ Bu yüzden toplumda iyi tanınmaya gayret etmeliyiz. Bu, hem bizim kendimiz için gereklidir, hem de hizmetlerimizde başarılı olabilmemiz için kaçınılmazdır.

Onun için iyi bir arkadaş çevremiz olmalı. Bize dinimizi yaşama konusunda engel olan değil, destek olanlarla arkadaşlık ve dostluk kurmalıyız. İnsanlarla ilişkilerimizi, toplum, çevre, zamane gidişatı değil; İslâmî ölçüler belirlemelidir.

8. İlâhî yardımdan mahrumiyet: İnsanın kendi çaba ve gayretleriyle elde ettiği kesbî ilimleri, Allah vergisi olan vehbî ilimlerle bütünleştirememesi, mânevî donanım eksikliğine yol açmaktadır. Burada vehbî ilimden ille de olağanüstü kazanımlar anlaşılmamalıdır. Yüce Allah’ın işlerimizi rast getirmesi, zihnimizi ve ufkumuzu açması, öğrenme imkânları ve fırsatları açması, karşımıza bize destek olan güzel insanlar çıkarması da bunun içerisinde değerlendirilmelidir. İnsanın ilk öğreticisinin Yüce Allah olduğuna vurgu yapan Kur’an ledünnî ilme³⁶ dikkat çeker, peygamberlerin Allah’ın lütfu ile hikmet ve gerçeğin ilmine ulaştıklarını haber verir. Ledünnî ilim, Allah’ın lütfu olan bilgidir. Peygamberimiz de “Bildikleriyle amel edene, Allah bilmediklerini öğretir”³⁷ diyerek ilim yolcusunun Allah’ın yardımını hak etmesinin önemine dikkat çekmiştir.

O halde, Yüce Yaratıcının razı ve hoşnut olacağı bir kullukla O’ndan istemeli ve O’nun yardımını hak etmeliyiz. Bu konuda Kur’an’ın şu çağrılarını bize yol göstermelidir: “Ey iman edenler, siz Allah’a yardım ederseniz, Allah da size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.”³⁸ “Allah yardım ederse sizi yenecek yoktur.”³⁹ “İnanıp iyi işler yapanların, Rableri tarafından Muhammed’e indirilen gerçeğe inananların da günahları-

³² Kalem, 68/4.

³³ Ahkaf, 46/ 9.

³⁴ Yûnus, 10/16.

³⁵ Şuarâ, 26/18-19.

³⁶ Kehf, 18/65.

³⁷ Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, II, 365.

³⁸ Muhammed, 47/7.

³⁹ Âl-i İmrân, 3/160.

nı örtmüş ve hallerini düzeltmiştir.”⁴⁰ “Kim Allah’ın yasaklarından sakınırsa Allah ona nice çıkış yolları yaratır. Ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Kim Allah’a dayanırsa O, ona yeter. Allah, buyruğunu yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.”⁴¹ “Ey inananlar, Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin. Ki Allah işlerinizi düzelsin ve günâhlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve Resûlü’ne itaat ederse, büyük bir başarıya ermiş olur.”⁴²

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Bugün din hizmeti verenlerde en belirgin sorun kişilik etrafında odaklanmaktadır. Bu yüzden diyoruz ki, şahsiyetli bir din görevlisi olmak, işin görev ve sorumluluklarının bilincinde olmak, eksikliklerini tamamlamak, yanlışlarını düzeltmek, sürekli kendini yenilemekle mümkün olacaktır. Bunun için bu hizmetin içerisinde bulunanlar, işlerinin önemini kavramalıdır. Görevlerini en iyi şekilde ve hakkıyla yerine getirebilmenin kararlılığı içerisinde olmalıdır. Çeşitli faktörlerden kaynaklanan kompleksleri aşarak büyük düşünüp kendilerini büyük hedeflere hazırlamalıdır. Birtakım savunma mekanizmalarına sığınarak sızlanmayı bir kenara bırakıp mevcut şartlar içerisinde en iyisini ortaya koymaya gayret edilmelidir. Öncelikleri iyi bir şekilde belirleyip onların gereklerini yerine getirmelidir. Temizlik, samimiyet ve estetik gibi değerlere önem vermeli, sevgi merkezli bir hizmetin içerisinde olunmalıdır. En önemlisi de omuzlardaki sorumluluk bilinci içerisinde çok çalışılmalı ve Yüce Yaratıcının yardımlarına müstahak olunmalıdır.

Din görevlilerinin görev başında ve yerinde eğitimine önem verilmeli ve bu eğitim faklı periyotlarla sürekli olarak devam ettirilmelidir.

Elemanların eksikleri çeşitli aralıklarla bilimsel metotlarla tespit edilip ona göre hizmet içi eğitim kurslarına yönlendirilmelidir.*

⁴⁰ Muhammed, 47/2.

⁴¹ Talâk, 65/2-3.

⁴² Ahzab, 33/70-71.

* Gönüllü bir hizmet içi eğitim kursu: Sivas örneği

Cami görevlilerinin talebi doğrultusunda, 07.05-22.06.2007 tarihlerinde, gönüllü olarak dört derslik bir hizmet içi eğitim kursu düzenlenmiştir. Görevler aksamadan yapılan, haftada üç gün ikişer saatlik 40-50 kişinin katıldığı bu kursta şu dersler yer almış ve aşağıda belirtilen konular işlenmiştir:

Kur’an-ı Kerim: Kur’an’ı güzel okuma, tashih-i hurûf, ezberlerin gözden geçirilmesi/sağlanması ve yeni ezberlerin yapılması hedeflenmiştir.

Tefsir: Kur’an’ı okumadaki temel amacın onu doğru anlamak olduğu gerçeğinden hareket edilerek, öncelikle namazda sürekli okunan namaz dua ve sûrelerinin anlamları üzerinde durulmuş, meâl okuma ve tefsir okuma teknikleri verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca her konuda bir Kur’an ayeti metin ve meâli ile ezberlenerek bir Kur’an kültürü oluşturma yoluna gidilmiştir.

Hadis: Dinin ikinci temel kaynağı olan hadislerin öğrenilmesi, değerlendirilmesi ve doğru anlaşılması için temel başvuru kaynaklarının tanıtımı yapılmış ve her konuda bir hadis ezberlenerek bir hadis kültürü oluşturma hedeflenmiştir. Hadis okuma teknikleri, bir hadisi kaynağından bulma teknikleri de verilmeye çalışılmıştır.

Aylık toplantılar, görevlilerin eğitimi, yetiştirilmesi, geliştirilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi açısından daha iyi değerlendirilmelidir.

Bazı müftülüklerimizin yaptıkları gibi din görevlileri arasında yapılan ödüllü hutbe hazırlama, hutbe okuma, vaaz hazırlama ve vaaz etme yarışmaları yaygınlaştırılarak sürdürülmelidir.

Aynı şekilde örnek imam, örnek cami, örnek Kur'an kursu ve örnek öğretici seçimleri ile meslek ve hizmet cazibesi artırılmalıdır.

Bazı hizmet bölgelerinin özel durumları göz önünde bulundurularak o bölgelerde görev yapanlar için özel kurslar düzenlenmelidir. Alevilik, Caferilik/Şiilik, Hristiyanlık vb. konular.

Bugün yurt çapında uygulanan merkezî sistem vaaz ve ezan okumanın getirdiği olumlu taraflar yanında, görevlilerin kendilerini geliştirmesini etkilediği de göz önünde bulundurularak yetenekli elemanların olduğu camilerde canlı ezan ve vaaz edilme yoluna gidilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Müftülüklerin yönlendirmesi ile imamlar arasında koordineli bir iletişim kurulmalı ve bu iletişim yalnızca daire haberlerinin telefon zinciri ile görevlilere ulaştırılmasında değil; din görevlilerinin kendilerini yetiştirmeleri ve gelişmeler karşısında kendilerini yenilemelerine katkı sağlayacak şekilde değerlendirilmelidir.

Din hizmeti verenlerin hizmet alanları cami dışında da devam etmeli, ancak bu, caminin göz ardı edilmesine yol açmamalı, tüm din hizmetleri cami merkezli olarak sürmelidir.

Fıkıh: Fıkıhın önemi, temel ilmiyal bilgilerinin gözden geçirilmesi, çağdaş bazı meselelerin tartışılması ve çözüm yolları, bunlarla ilgili kaynakların tanıtımı yapılmıştır.

(Not: İsteğe ve şartlara bağlı olarak bu derslere Hitabet, Hat, Musiki gibi yenileri de eklenebilir.)

EK-I

'Kur'an ve Sünnet Kültürü' Oluşturabilmek İçin Temel Bazı Konular*

Bu çalışma ile aşağıda verilen konularla ilgili en az bir âyet ve bir hadisın metin, meâl ve kısa açıklamasıyla birlikte ezberlenmesi hedeflenmiştir. Böylece ilk etapta yaklaşık olarak yüz âyet ve yüz hadislik bir Kur'an-Sünnet kültürü oluşturulmuş olacaktır.

- ◊ Allah'ın nimetlerinin kıymetini bilmek
- ◊ Yüce Yaraticının kullarıyla iletişim aracı Kur'an
- ◊ Peygamberlerin geliş amacı
- ◊ Peygamber en güzel örnektir
- ◊ Peygambere itaat Allah'a itaattir
- ◊ Allah'ın insanlık için uygun gördüğü din İslâm'dır
- ◊ İslâm dini kolaylık dinidir
- ◊ İslâm parçalanmaz bir bütündür
- ◊ Gerçek izzet ve şeref kaynağı Yüce Allah'tır
- ◊ Herkes ne yaparsa kendine yapar
- ◊ Gidişatı hak etmek
- ◊ Her şeyi O bilir ve her şey O'nun izniyle olur
- ◊ İyiliği yayıp kötülüklere engel olmak
- ◊ Gerçek iyilik
- ◊ Hayırda yarışmak
- ◊ İyilik ve kötülüğü küçümsememek
- ◊ İnsanları gerçeğe en güzel şekilde davet etmek
- ◊ Her işte ve her şartta adaleti gözetmek
- ◊ Hep dosdoğru olmak
- ◊ Dinin direği namaz
- ◊ Takvâya götüren ibadet oruç
- ◊ Müminliğin temel şartı infak
- ◊ Allah'ın müminler üzerindeki hakkı hac
- ◊ O'nun için yaşamak/Hayatı O'na adanmak
- ◊ Hakikatin önünde en büyük engel fitne
- ◊ Fitne engelini ortadan kaldırmak bir görevdir
- ◊ Şehidler ölmez
- ◊ Haksız yere cana kıymak haramdır
- ◊ Nikâh Allah'ın emridir
- ◊ Çocuk ve mal birer sınav aracıdır
- ◊ Zina haramdır
- ◊ Şûra bir Kur'an ilkesidir
- ◊ Ana-babaya iyilik yapmak

* Bu konuda örnek çalışmalar için bk. Mevlânâ Muhammed Ali, *Kur'an'dan İktibaslar Çeviren: Ömer Rıza Doğrul*, Konya 1982; Ali Akpınar, *Kur'an'dan Evrensel Mesajlar* (Ders Notu), Sivas 2005; Bekir Topaloğlu, *Kur'an'dan Evrensel Mesajlar*, İstanbul 2005.

- ◊ *Allah kimleri sever?*
- ◊ *Allah, kimlerle beraberdir?*
- ◊ *Allah kimleri sevmez?*
- ◊ *Günahlardan sakınmak*
- ◊ *Şeytanın yandaşları kimlerdir?*
- ◊ *İçki, kumar, fal haramdır*
- ◊ *Faiz haramdır*
- ◊ *Ümitvar olmak*
- ◊ *Kiyametin zamanını Ancak Allah bilir ve o çok yakındır*
- ◊ *Hesap gününün bilincinde olmak*

EK- II

Böyle İmamlar da Var!*

Örnek Bir İmamdan İbret Verici Mesajlar!

İmam öncü ve önder demektir. İmam olan kişi, her bakımdan kendisine uyan ve kendisini izleyen kimselere örnek olan kimsedir. İmam, aynı zamanda dinin temsilcisidir. İmamlık, peygamber mesleğidir. Bu yüzden imam olacak kimseler, taşıdıkları misyonun farkında olmalıdırlar. Yıllardır bizim dışımızdaki insanlar, ah şu Müslümanların elindeki imkânlar bizde olacak, yüz bine yakın cami bizim elimizde olacak, neler yapardık neler, diye iç geçiririler. Ama bizler elimizdeki nimetlerin kıymetini lâyıkıyla bilip onları değerlendiremeyiz.

Günümüzde genelde imamlar/hocalar, olumsuz tiplerle gündeme gelir. Batı filmlerinde papazların temiz giyimli, temiz yüzlü, kişilikli kimseler olarak lanse edilmesine karşın; bizim filmlerde imamlar, kaba saba, menfaatçi, yiyici kimseler olarak tiplenir. Sosyal haklardan en az yararlanan meslek erbabı olmasına rağmen imamlar, toplumun en çok eleştirilen, gidişatın faturası en çok kendilerine çıkarılan kişilerdir. Diğer meslek erbabı kişilerin çoğunluğunun yaptığı bir yanlış bir imam yapsa hemen dile dolanır ve tüm imamlar kötülenir.

Biz bu yazımızda olumlu bir yaklaşımla bir güzel örneği öne çıkarmak istiyoruz. Çok yakından tanıdığımız ve şehir merkezinde yıllardır imamlık yapan bir arkadaşımızla yaptığımız mini röportajı sizlere sunarak imamların sosyal hizmetlerdeki olumlu katkılarını gözler önüne sermek, mevcut imamlara iyi ve güzel bir örneklik ortaya koymak istedik. Belki de söyleyişi okuduğunuzda, “bu devirde demek böyle imamlar da varmış, imamlık görevi bu şekilde de ifa edilirmiş” demekten kendinizi alamayacaksınız. Şunu da itiraf edelim ki bizler iyi bir cemaat olduğumuzda, başımıza iyi imamlar gelecektir.

- Saygıdeğer hocam, sizleri yıllardır izliyoruz. Şehrimizin tarihî bir camiinde yıllardır dolu dolu görev yapmaktasınız. Kaç yıldır bu görevi ifa ediyorsunuz?

- Rabbimin lütfü keremiyle iki camide takriben yirmi dört yıldır bu göreve devam ediyorum.

- Bildiğimiz kadarıyla siz İlahiyat fakültesi mezunusunuz, sizinle mezun olan pek çok arkadaş başka kurumlara geçtiler, siz ise imamlıkta kaldınız, hiç pişmanlık duyduğunuz oldu mu?

- Hayır asla, sizin de belirttiğiniz gibi Milli Eğitim ve benzeri kurumlarda görev almak da vardı; ama ben imam hatipliği tercih ettim ve asla pişman olmadım. Bu görevde kaldığım için hep Rabbime şükrettim. Moda tabirle, bir kez daha dünyaya gelseydim, yine imam hatiplik görevini tercih ederdim. Bu düşüncemi oğlumun birini fiilen bu göreve başlatarak göstermiş oldum.

- Peki neden?

* Günlük Konya gazetelerinden *Memleket*'te yayınlanmış olan bu yazı, mevcut şartlarda nelerin yapılabileceğini anlatması açısından önemli bulunduğu için buraya alınmıştır.

- Şunun için efendim; ben şöyle düşünüyorum ve bunları tahdis-i nimet kabilinden söylüyorum. Peygamberlik Allah vergisi bir rütbedir. Ama farz edelim ki bizler peygamber olarak görevlendirilmiş olsaydık, rızkımız için çalışacak, ibadetlerimizi yapacak ve Allah'ın dinini ulaştırmak için insanların ayağına gidecektik. Bu görevin içerisinde biz her üçüne de nâil olduk. Rızkımızı temin ediyoruz, ibadetlerimizi ifa ediyoruz ve üstelik insanlar da bizim ayağına geliyorlar. Bundan sonrası biz imamların çalışıp gayret etmesine kalıyor.

- Hocam, siz camide namaz kıldırma dışında bir takım hizmetleri de yerine getiriyorsunuz, bunlardan da kısaca bahseder misiniz?

- Efendim öncelikle asli görevimiz olan imam hatiplik görevini aksatmadan ve severek yerine getirmeye çalışıyorum. Bunun dışında Diyanetimizin cami derslerini başlatmasından çok daha önce biz, camimizde dersler başlattık. Oluşturduğumuz ders halkalarında tefsir, hadis ve ilmihâl dersleri yaptık, hâlen de bunlara devam ediyoruz.

- Siz camiye bir okula çevirmişe benziyorsunuz..

- Evet evet, tamamen öyle. Bu konudaki örneğimiz Hz. Peygamber'in uygulamasıdır. Onun mescidi bir ibadethane olması yanında, aynı zamanda bir okuldu. Altın çağın insanları, o mescidde yetişti.

- Şimdiye kadar bu derslerde hangi kitapları okudunuz?

- Şöyle söyleyeyim; öğle namazından yarım saat kadar önce yaptığımız tefsir derslerinde Elmalılı'nın *Hak Dini Kuran Dili*'ni, Mevdudi'nin *Tefhim*'ini, Sâbûnî'nin *Saffetût't-Tefâsir*'ini baştan sona cemaatimize okuduk. İkinci namazlarından hemen önce yaptığımız hadis derslerinde ise *Buhârî*, *Müslim*, *Ebü Dâvûd*, *Tirmizî*, *İbn Mâce*, *Nesâî*, *Müsned*, *Dârimî* ve *Muvattâ*'yı baştan sona okuduk. Bunun yanında *Riyazüs's-Salihîn*, *Camiü's-Sağir*, *Ramuzu'l-Ehâdis* gibi hadis mecmualarını da bitirdik. Şimdi *Terğib ve Terhib* adlı hadis kitabını okumaktayız. İlmihâl derslerinde ise Ömer Nasûhî, Fikri Yavuz ve Diyanet İlmihalleri baştan sona cemaate okundu.

- Derse katılan cemaat sayısı ne kadardı Hocam?

- 8-10 kişi ile derse başlıyoruz, bu sayı dersin sonuna doğru 70-80 kişiye ulaşıyor. - Hocam, eskiden hocalarımız anlatırdı, Konya'nın falan camisinde Mültekâ okunur, filan camisinde Tac okunur, bir başka mescidinde Beyzâvî tefsiri okunur diye.. Maşallah siz bunların hepsini bir mescidde okumuş bulunuyorsunuz.

- Rabbime sonsuz hamd-ü senalar olsun, öyle oldu.

- Derslerin sonuçları hakkında neler söyleyeceksiniz?

- Öncelikle şunu belirtiyim; ben Yüce Rabbimizin rızasını kazanmak ve kendi bilgimi artırmak için bu derslere başladım. Bunca senedir, bu kadar temel eseri baştan sona okumuş oldum. Bu okumalarımın her zaman ve her yerde yararını gördüm. Herhangi bir yerde, herhangi bir konuda bir sohbet, konuşma yapma durumunda hiç zorluk çekmedim. Vaktin, benim için nasıl bereketlendiğini bizzat müşahade ettim. Cemaatin takdirini kazandım, hep hayır dualar aldım. Yaz kurslarında bana yardım edecek hoca arkadaşlar kazandım, cami hizmetlerinden hep yanımda olan samimi dostların sahibi oldum.

- Derse devam edenler üzerinden gözlemlerinizi bahseder misiniz?

- Derslere devamlı gelenlerin söz ve tavırlarında gözle görünür değişiklikler gözlemledim. Yapılanların asla boşa gitmediğini gördüm.

- *Bu çalışmalarınızı yadırgayanlar oldu mu?*

- Maalesef oldu, "Hocam kendini niye bu kadar yoruyorsun, bu insanlar adam olmaz, bunları sen mi düzeltceksin, boşa kürek çekiyorsun" diyenler oldu. Hele bir gün bir İlahiyat hocası, "hoca efendi bunlar derici ve gerici, boşuna yorulma", dedi.

- *Bu gibi sözler sizi etkiledi mi?*

- Etkilemiş olsa da çalışmalarımızı aksatmadı. Zira biz, yaptığımız işin doğru olduğunu bilerek ve inanarak yapıyorduk.

- *Müftülük nasıl tepki verdi?*

- Elbette olumlu. Zaten biz, Müftülüğümüzden izin alarak bu dersleri yaptık ve yapmaktayız. Fahri teşekkür ve takdir belgeleri aldık.

- *Cami değiştirmeyi düşünmediniz mi?*

- Hayır, çünkü hizmetin bereketli olması için, bir yerde uzun bir süre kalmanın gerekli olduğunu düşünüyorum.

- *Caminizin lojmanı var mı?*

- Hayır, yok ve ben kendi evimde oturmaktayım.

- *Sizin gibi hizmet eden çok imam hatip var mı, şehrimizde?*

- Zannedersem sayıları onu bulmaz.

- *Peki bunu neye bağlıyorsunuz?*

- Tabii bunun pek çok sebebi var; statü ve sosyal haklar bakımında imamlar mağdur edildiklerini düşünüyorlar.. Görevini sevgi temelli devam ettiren arkadaş sayımız az. Pek çok imam arkadaşın ikinci işi var, hatta imamlık ikincil bir görev gibi algılanıyor. Hâlbuki bizim bu meslek gönül, sevgi ve fedakârlık ister.

- *Son olarak imam hatiplere neler söylemek istersiniz?*

- Dediğim gibi arkadaşlarımız, imamlığın peygamber mesleği olduğunun bilincinde sevak, isteyerek ve asıl karşılığını Yüce Allah'tan bekleyerek bu görevi yerine getirsinler.. Asla hiçbir kişiyi küçük görmesinler ve dışlamasınlar.. Çünkü bizim her seviye ve yaştaki insana ihtiyacımız var, onların hepsini muhatap almak zorundayız..

- *Cami cemaatine neler söylemek-istersiniz?*

- Onlar da caminin, cemaatin ve imamlarının değerlerini bilsinler.. Cami merkezli bir hayatın adamı olsunlar.. Çoluk çocuk camiye cemaate devam etsinler.. Camilerin namaz ibadeti dışında da önemli görevler üstlendiğini bilsinler ve bu konuda hocalarına teklifler götürsünler, onların bu konudaki gayretlerini artırıcı şeyler yapsınlar.

- *Hocam güzel bir söyleşi oldu, çok teşekkür ederim..*

- Asıl ben teşekkür eder, söyleşimizin hayırlara vesile olmasını dilerim.

Yazımızı şöyle bağlayalım: Hep birilerini suçlar, hep başkalarından bir şeyler bekleriz. İmamları suçlarız, müftülükleri suçlarız, imamların yanlışlarını öne çıkarır, olumsuzlukların sebebi olarak gösteririz. Peki imamlar olarak bizler üzerimize düşeni yapabildik mi? Cemaat olarak yükümlülüklerimizi yerine getirebildik mi?